

M E M O

Aan de gemeenteraad

Beh.ambt. Dick van Huizen

Datum 10 juni 2026

Onderwerp Het proces bestuurlijke toekomst Oostzaan vanaf 2021 tot heden (bijlage bij motie 'Verkennde gesprekken met Purmerend')

Mei 2021

Traject bestuurlijke scenario's en wat vinden inwoners belangrijk

De gemeenteraad besluit om een verkennend traject te starten naar de bestuurlijke toekomst van de gemeente. Aanleiding hiervoor is de constatering dat de huidige manier van besturen door verschillende ontwikkelingen op termijn niet houdbaar lijkt. Hierdoor ontstaat de vraag hoe Oostzaan ook in de toekomst een goede dienstverlening en een passend voorzieningenniveau voor inwoners, maatschappelijke organisaties en bedrijven kan blijven garanderen.

Om deze vraag te beantwoorden wordt in de zomer en het najaar van 2021 een traject uitgevoerd dat bestaat uit zeven processtappen en een aanvullend feiten- en cijferonderzoek. **Daarbij wordt informatie verzameld over de waarden die inwoners belangrijk vinden voor Oostzaan en over mogelijke bestuurlijke vormen waarmee deze waarden behouden kunnen blijven.** Ook worden de gevolgen van verschillende bestuurlijke scenario's in kaart gebracht. Het doel is te komen tot een breed gedragen nota, getiteld De Waarden van Oostzaan, aangevuld met een overzicht van mogelijke toekomstige bestuursconstructies en de consequenties daarvan.

De nieuwe raad kan in 2022 op basis van de verzamelde informatie bepalen welke vervolgstappen nodig zijn om de bestuurskracht van Oostzaan toekomstbestendig te maken. Het college benadrukt daarbij het belang van **een zorgvuldig proces dat wordt gedragen door de gemeenschap van Oostzaan.**

Projectteam

De raad besluit een **Projectteam Bestuurlijke Toekomst Oostzaan** in te stellen met de opdracht om het proces rond de bestuurlijke verkenningen vorm te geven. Doel is om vóór de start van de nieuwe raadsperiode in 2022 een eerste concept-raadsvoorstel gereed te hebben met realistische en breed gedragen scenario's voor de bestuurlijke toekomst van Oostzaan.

Het projectteam bestaat uit raadsleden en fractieassistenten

September 2021

Plan van aanpak bestuurlijke toekomst met inwoners en ondernemers centraal

In mei 2021 besloot de gemeenteraad van Oostzaan een verkenning te starten naar de bestuurlijke toekomst van de gemeente. Aanleiding hiervoor was de zorg dat de huidige situatie op termijn niet houdbaar is. Met name de ambtelijke fusie met Wormerland, die in 2010 leidde tot de gezamenlijke organisatie Over-gemeenten, heeft nog niet gezorgd voor een financieel stabiele en toekomstbestendige organisatie. Hierdoor bestaan zorgen over de kwaliteit en continuïteit van de gemeentelijke dienstverlening. Ook de **provincie Noord-Holland** heeft Oostzaan **opgeroepen** na te denken over haar **bestuurlijke toekomst**.

Daarbij staan voor Oostzaan twee onderwerpen centraal: de wensen en behoeften van inwoners, bedrijven, instellingen en verenigingen, en de mogelijke bestuurlijke of organisatorische constructies voor de toekomst. De wensen worden verzameld via enquêtes en gesprekken en vastgelegd in een nota Waarden van Oostzaan. Daarnaast worden verschillende bestuursvormen onderzocht en beoordeeld op hun voor- en nadelen.

De raad heeft een plan van aanpak vastgesteld (van Berenschot)

De wensen en verwachtingen van inwoners, bedrijven, instellingen en verenigingen vormen het uitgangspunt. De verkenning moet voor de verkiezingen van 2022 zijn afgerond. Dit, zodat de nieuwe raad op basis hiervan de vervolgstappen kan bepalen.

Het traject bestaat uit vijf fasen: opstart, **enquête, Oostzaanse gesprekken, Oostzaanse waarden** en bestuurlijke constructen. In de eerste fasen worden de opvattingen van inwoners en organisaties verzameld.

Na de enquêtes volgen de zogenoemde Oostzaanse gesprekken met alle groepen. Deze dienen als verdieping op de enquête-uitkomsten en worden geleid door raadsleden. In deze gesprekken kunnen deelnemers met open vragen en discussies ingaan op specifieke kenmerken, waarden en aandachtspunten van Oostzaan. **De resultaten worden verwerkt in de nota Oostzaanse waarden, waarin de identiteit, wensen en behoeften van de gemeenschap worden vastgelegd.**

Parallel hieraan worden verschillende bestuurlijke en organisatorische toekomstscenario's onderzocht. Het gehele traject staat in het teken van zorgvuldigheid, transparantie en een brede betrokkenheid van de Oostzaanse gemeenschap.

Maart 2022

Het overdrachtsdocument

Uit **enquêtes onder inwoners** blijkt een sterke betrokkenheid bij het dorp. **Bewoners waarderen vooral de kleinschaligheid, landelijke omgeving, saamhorigheid, het verenigingsleven en de zelfstandigheid van de gemeente. Tegelijkertijd ervaren zij knelpunten zoals achterstallig onderhoud van de openbare ruimte, verkeersveiligheid, beperkte voorzieningen, bereikbaarheid en woningtekorten.** Veel inwoners **hechten aan zelfstandigheid**, maar zien ook dat een **kleine gemeente moeite heeft om alle taken goed uit te voeren.**

De verkenning concludeert dat voortzetting van de huidige situatie – zelfstandigheid met een ambtelijke samenwerking via OVER-gemeenten – alleen mogelijk is met forse investeringen in personeel en organisatie.

Verschillende bestuurlijke fusievarianten zijn onderzocht. Zelfstandig blijven wordt als onvoldoende toekomstbestendig beschouwd. Ook fusies met alleen Wormerland of alleen Landsmeer leveren volgens de analyse onvoldoende bestuurskracht op. Varianten met Waterland vallen af vanwege gebrek aan draagvlak bij die gemeente.

Drie realistische richtingen: een fusie van Oostzaan, Wormerland en Landsmeer, een fusie met Zaanstad of een fusie met Amsterdam.

Het document adviseert de overgebleven opties nader te onderzoeken, waarbij draagvlak onder inwoners, organisaties en bestuur centraal staat. Daarbij moeten de gevolgen voor identiteit, bestuurskracht, financiën en regionale samenhang zorgvuldig worden afgewogen voordat een definitieve keuze wordt gemaakt.

Oostzaanse waarden volgens inwoners en ondernemers en verenigingen

Uit het rapport blijkt dat **inwoners vooral veel waarde hechten aan een prettige, veilige en groene leefomgeving**. De belangrijkste onderwerpen zijn het onderhoud van de openbare ruimte, veiligheid en leefbaarheid in de buurt, natuur en landschap, milieu en passende woningbouw. **Inwoners zijn trots op het landelijke karakter van Oostzaan, de rust, kleinschaligheid, saamhorigheid en de sterke verbondenheid tussen bewoners**. Ook het Twiske, de natuur en de zelfstandigheid van de gemeente worden vaak genoemd als kwaliteiten die behouden moeten blijven. Tegelijkertijd maken inwoners zich zorgen over woningbouw, verkeersveiligheid en het onderhoud van de openbare ruimte. **Zij zien vooral behoefte aan betaalbare woningen voor starters, jongeren en ouderen, minder hoogbouw en betere verkeerssituaties**. Daarnaast geeft een grote meerderheid aan vooral goede dienstverlening tegen redelijke kosten belangrijk te vinden.

Ondernemers, verenigingen en maatschappelijke organisaties leggen vergelijkbare accenten. Voor hen zijn bereikbaarheid, onderhoud van de openbare ruimte en openbare orde en veiligheid de belangrijkste gemeentelijke taken. **Ook zij zijn het meest trots op de natuurlijke omgeving van Oostzaan, aangevuld met waardering voor het dorpse karakter, de zelfstandigheid van de gemeente en de betrokkenheid van het gemeentebestuur**. Als belangrijkste verbeterpunten noemen zij verkeersveiligheid, meer groen en extra woningbouw. Daarnaast geven veel ondernemers aan dat zij zich juist in Oostzaan hebben gevestigd vanwege hun woonplaats, de lokale gemeenschap en de gunstige ligging. Net als inwoners kiezen zij nadrukkelijk voor goede gemeentelijke dienstverlening tegen redelijke kosten. Samen laten de resultaten zien dat zowel inwoners als organisaties veel waarde hechten aan het behoud van het groene, dorpse en zelfstandige karakter van Oostzaan, gecombineerd met een veilige leefomgeving en voldoende voorzieningen voor de toekomst.

Mei 2022

De 'nieuwe' raad benoemt leden van de raad als lid van het projectteam (raadswerkgroep 'Bestuurlijke toekomst Oostzaan').

Het projectteam krijgt de opdracht om de volgende stap in het proces voor te bereiden.

Juli 2022

Motie vreemd aan de orde van de dag: gesprek college met gemeente Landsmeer

Uit het coalitieakkoord blijkt dat Landsmeer nog steeds wil fuseren met de omliggende groenlandelijke burens. In het coalitieakkoord van Oostzaan staat dat zelfstandigheid middels ambtelijke samenwerking in OVER-gemeenten het streven

is, maar dit moet worden afgezet tegen - onder andere - de opties tot fuseren met Wormerland en Landsmeer;

Vanuit het oogpunt van Oostzaan is een uitbreiding van OVER gemeenten gewenst om de ambtelijke organisatie te versterken en daarmee de zelfstandigheid van Oostzaan mogelijk te blijven maken.

Blijf in gesprek met In gesprek blijven met het nieuwe college van Landsmeer (en de andere groenlandelijke gemeenten) van om de mogelijkheden tot samenwerking in beeld te krijgen en te houden.

- OVER-gemeenten verder ontwikkelen
- fuseren met Landsmeer
- fuseren met Zaanstad
- fuseren met Amsterdam

Februari 2023

Toetsing van 4 mogelijke toekomstscenario's voor Oostzaan

Er zijn 3 fusieopties genoemd en een mogelijke doorontwikkeling van OVER gemeenten die geanalyseerd en tegen elkaar afgewogen moeten worden. De fusieopties zijn:

- fusie met Amsterdam
- fusie met Zaanstad
- fusie met Landsmeer

Om de analyse en de afweging ten opzichte van elkaar goed te kunnen doen, heeft de raad 4 thema's en bij elk thema enkele criteria vastgesteld op basis waarvan elke optie wordt beoordeeld door een externe partij.

De thema's zijn: de gemeente als bestuur, als organisatie, als partner in de samenleving en als partner in de regio.

De raad spreekt uit dat na vaststelling van het normenkader en het toepassen daarvan op de varianten zal worden gestart met een participatietraject.

Maart 2023

Geen onderzoek naar de fusieoptie Oostzaan-Wormerland

De raad heeft de werkgroep 'Bestuurlijke Toekomst' gevraagd verschillende scenario's voor de bestuurlijke toekomst van Oostzaan te onderzoeken. Onderdeel daarvan was ook een optie Oostzaan-Wormerland-Landsmeer.

Op 21 februari jl. ontvingen het college en de raads werkgroep een brief, waarbij het college van B&W van de gemeente Wormerland onomwonden aangeeft geen bestuurlijke fusie na te streven. De werkgroep 'bestuurlijke toekomst' heeft de raad een praktisch voorstel gedaan, namelijk om deze fusieoptie niet mee te nemen in het onderzoek en te vervangen door een fusieoptie Oostzaan-Landsmeer.

De raad heeft aldus besloten.

juli 2023

Onderzoek naar de bestuurlijke toekomst van Oostzaan (TG-rapport)

De gemeenteraad heeft 4 scenario's met betrekking tot fusies laten onderzoeken. Deze scenario's zijn op basis van 4 hoofdthema's geanalyseerd, namelijk de gemeente als:

- bestuur
- organisatie
- partner in de samenleving
- partner in de regio.

De resultaten zijn:

Groen: Dit is positief. Het onderzochte scenario scoort op dit onderdeel goed en draagt bij aan het functioneren van de gemeente.

Oranje: Dit is neutraal tot uitdagend. Er zijn op dit vlak nog obstakels, onzekerheden of uitdagingen die moeten worden opgelost.

Rood: Dit is negatief. Het scenario scoort op dit criterium slecht of brengt grote risico's met zich mee.

Klik op gekleurde de pagina met

		Scenari Doorontwik OVER-	Scenari Fusie met	Scenari Fusie met	Scenari Fusie met
	De gemeente bestuur				
	De identiteit van Oostzaan				
	De gemeente is in staat om opgaven te definiëren				
	De gemeente is				
	De gemeente organisatie				
	De gemeente is				
	De gemeente				
	De gemeente is een				
	De gemeente partner in samenleving				
	De gemeente heeft een die aansluit bij diverse				
	De gemeente blijft voorzieninge				
	De gemeente is				
	De gemeente partner in de regio				
	De gemeente is een samenwerkingspartn				
	De gemeente benut kansen en				

Raadsvoorstel m.b.t. het rapport 'Bestuurlijke toekomst Oostzaan'

De Raad besluit het rapport "Bestuurlijke Toekomst Oostzaan", vrij te geven voor participatie.

De raad besluit op basis van een voorstel van een extern bureau om **de participatie als volgt vorm te geven:**

- *Als kickoff van het participatietraject*
Bijeenkomst met kinderen op het gemeentehuis over de toekomst van Oostzaan *Kickoff van het participatietraject*
- Bekendmaken participatietraject via mediacampagne
- Elk huis een brief van de burgemeester, uitnodiging deelname *Fysiek/Online*
- Mensen werven voor fysieke bijeenkomsten op een drukke plek (supermarkt)
- Vier fysieke bijeenkomsten met serious game
- Online meespelen met serious game

September 2023

Procesbesluit van het presidium

In het presidium is gesproken over de inrichting van de besluitvorming.

Er is geconcludeerd dat er sprake is van een complex vraagstuk waarover een besluit genomen moet worden. Een besluit dat ingrijpende gevolgen kan hebben voor de bestuurlijke toekomst van Oostzaan. Daarom is besloten om de besluitvorming in twee stappen te doen. Dit, om de verschillende besluiten die genomen moesten worden goed van elkaar te onderscheiden. De besluitvorming zou er als volgt uit zien:

Fase 1 december 2023

Een besluit over het al of niet bestuurlijk zelfstandig voortbestaan van Oostzaan.

Dit, zonder een advies van het college.

Fase 2 maart 2024 en verder

Afhankelijk van het genomen besluit in december 2023 een besluit nemen over het proces om te komen tot:

- een keuze voor 1 of meer fusiegemeenten
- een uitbreiding van de ambtelijke samenwerking in OVER-verband
- óf een besluit over structurele verbetering van de dienstverlening van de OVER-organisatie, inclusief de benodigde structurele investeringen daar in, aan inwoners en ondernemers en de ondersteuning van college en raad

December 2023

Raadsvoorstel n.a.v. de wens om WOL te onderzoeken en uitbreiding van de te onderzoeken fusieopties door TG

In december 2023 heeft de raad nog eens bevestigd dat de huidige situatie waarin Oostzaan zich bevindt, op termijn onvoldoende houdbaar is om goede dienstverlening, voorzieningen en complexe maatschappelijke opgaven (zoals leefbaarheid, bereikbaarheid en duurzaamheid) te bieden en goed uit te voeren.

Uit gesprekken met buurgemeenten blijkt dat een bredere groen-landelijke samenwerking weinig kansrijk is: Waterland staat niet open voor samenwerking of fusie, Wormerland wil alleen ambtelijke samenwerking uitbreiden en Landsmeer staat alleen onder voorwaarden open voor samenwerking.

De gemeenteraad besluit daarom op 14 december 2023:

1. Dat doorontwikkeling van OVER-gemeenten met alleen Wormerland geen reële optie is;

2. Het college opdracht te geven om, voorafgaand aan verdere besluitvorming over de bestuurlijke toekomst, het bestaande rapport van TwynstraGudde met de daarin genoemde bestuurlijke fusievarianten:

a. Fusie met Zaanstad; b. Fusie met Amsterdam; c. Fusie met Landsmeer;

Uit te breiden met een onderzoek naar

d. Een ambtelijke fusievariant met Landsmeer én Wormerland e. Een bestuurlijke fusievariant met Landsmeer én Wormerland;

3. Het college opdracht te geven om in maart 2024 met een procesvoorstel te komen op basis waarvan de raad tot een keuze kan komen voor een van deze hiervoor genoemde fusievarianten;

4. Het college opdracht te geven om in maart 2024 - of zoveel eerder als mogelijk is -aan de raad duidelijkheid te geven of de varianten ambtelijke en bestuurlijke fusie voor zowel de raden van Wormerland en Landsmeer middels formele besluiten akkoord zijn om in de verdere besluitvorming te kunnen worden betrokken.

de terugkoppeling van de reacties van onze buurgemeenten over de kansen op een Groen-Landelijke-gemeente (een ambtelijke of bestuurlijke WOL-fusie)

Inmiddels heeft de burgemeester al op 2 manieren de beoogde partners in het kader van de Groen-landelijke-gemeente (WOL) benaderd met de 2 vragen uit de motie:

“in overleg te treden met de besturen van de buurgemeenten Wormerland, Landsmeer en Waterland om te informeren of en in hoeverre de raden van deze gemeenten open staan om verkennende gesprekken over een ambtelijke en/of bestuurlijke samenwerking (fusie DvH) tussen deze gemeenten te voeren.”

Er is een brief gestuurd en er is met een delegatie van elk college een toelichtend gesprek gevoerd. In elke reactie kwamen de al bekende standpunten terug:

Landsmeer

heeft aangegeven open te staan voor een ambtelijke fusie, bijvoorbeeld in OVER-verband, maar wel nadrukkelijk in het kader van een bestuurlijke fusie.

Waterland

heeft aangegeven niet open te staan voor zowel een ambtelijke als bestuurlijke fusie.

Wormerland

Heeft aangegeven open te staan voor een uitbreiding in OVER-verband, maar niet open te staan voor een bestuurlijke fusie.

De conclusie is dat de groen-landelijke-gemeente (WOL) zowel ambtelijk als bestuurlijk geen haalbare optie is.

Januari 2024

Procesbesluit van het presidium

In januari is in het presidium gesproken over 1 van de genomen besluiten in december 2023. Dat betrof de opdracht van de raad aan het college om in maart 2024 een procesvoorstel aan de raad aan te bieden.

Het college heeft bij monde van de portefeuillehouder ingebracht dat dit betekent dat er tot dat moment geen afwegingskader is en gesprekken met potentiële ambtelijke en of bestuurlijke partners niet direct na maart gevoerd kunnen worden.

De raad heeft eerder uitgesproken dat in 2024 Oostzaan een besluit over de eigen toekomst moet nemen. Om dit tijdpad te halen, is door het college bij monde van de portefeuillehouder aan het presidium voorgesteld om de besluitvorming van december 2023 aan te vullen met:

- Een besluit over het vaststellen van een afwegingskader. Een kader dat vormgegeven wordt langs de lijnen van de al beschikbare normen uit het rapport van TG, de opgehaalde waarden/prioriteiten uit het participatietraject en mogelijk nog 'eigen' aanvullende criteria

Voorgesteld werd ook om dit besluit voor te bereiden door middel van 1 of enkele raadsconferenties o.l.v. een externe moderator. Daarnaast is gesproken over de wenselijkheid om het aantal scenario's terug te brengen.

Tevens is gesproken over de vraag of het wenselijk is om het college met alle overgebleven 5 scenario's 'op pad te sturen'. Dit, terwijl er mogelijk scenario's bij zitten die of onhaalbaar zijn vanwege standpunten van de betreffende besturen of die

Oostzaan niet toekomstbestendig vindt. Uitgesproken is dat dat niet wenselijk en of efficiënt is. Over het terugbrengen van het aantal scenario's is uitgesproken dat het initiatief bij de raad ligt.

Het presidium heeft ingestemd met het voorstel en inmiddels heeft de raadsconferentie op donderdag 1 februari jl. plaatsgevonden.

Alle partijen hebben op deze avond, conform afspraak, de criteria genoemd die wat hen betreft in het afwegingskader moeten worden opgenomen. Deze zijn vertaald/opgenomen in het afwegingskader.

Maart 2024

Raadsvoorstel over onder andere een afwegingskader

Na eerdere onderzoeken en participatie zet Oostzaan in 2024 de volgende stap in het proces rond de bestuurlijke toekomst van de gemeente. De gemeenteraad stelt hiervoor nieuwe kaders vast en wil in november 2024 een definitief besluit nemen over de toekomstige bestuursvorm.

De raad bevestigt allereerst de planning om nog in 2024 tot een eindbesluit te komen. Het college start vanaf april gesprekken met mogelijke fusiepartners, rondt deze in september af en legt in oktober een voorstel aan de raad voor. Daarna volgt besluitvorming en eventuele uitvoering.

Daarnaast wordt vastgelegd hoe de raad betrokken blijft. De raad behoudt zijn kaderstellende rol, maar laat de uitvoering bij het college. Om goed geïnformeerd te blijven, wordt de raad tussentijds informeel bijgepraat via de werkgroep 'Bestuurlijke toekomst Oostzaan'.

Een belangrijk besluit is de vaststelling van **een afwegingskader**: een set vooraf bepaalde criteria waarmee mogelijke fusiepartners worden beoordeeld. Dit kader is **gebaseerd op eerdere onderzoeken, de resultaten van** participatie en aanvullende wensen van de raad. Het dient als gezamenlijke "meetlat" voor gesprekken, advisering door het college en de uiteindelijke keuze van de raad.

Op basis hiervan krijgt het college opdracht om verder te praten over drie overgebleven scenario's: fusie met Zaanstad, fusie met Amsterdam en een bestuurlijke fusie met Landsmeer en Wormerland. Andere scenario's worden niet verder onderzocht omdat deze onvoldoende toekomstbestendig of politiek onhaalbaar worden geacht.

Tot slot moet het college de raad adviseren welk scenario het meest haalbaar is en op lange termijn de beste garanties biedt voor kwalitatieve dienstverlening, voorzieningen en behoud van de identiteit van Oostzaan. Niet besluiten wordt als onwenselijk gezien, omdat problemen in de organisatie blijven bestaan, eerdere inspanningen verloren dreigen te gaan en de geloofwaardigheid richting inwoners en regiopartners onder druk komt te staan.

Mei 2024

Motie nadere verkenning fusieopties

De raad neemt een motie aan over de nadere verkenning van mogelijke fusies met de omliggende gemeenten. De raad constateert dat het college nog geen uitvoering heeft kunnen geven aan het eerdere besluit om gesprekken te voeren met Wormerland, Landsmeer, Zaanstad en Amsterdam over verschillende fusievarianten,

omdat Wormerland op dit moment geen ruimte ziet voor het scenario van een bestuurlijke fusie tussen de groenlandelijke gemeenten.

Tegelijkertijd ziet de raad kansen dat er tijdens een gezamenlijke bijeenkomst van de drie raden alsnog ruimte ontstaat om hierover in gesprek te gaan. De raad spreekt vertrouwen uit in het college om de gesprekken over de verschillende fusieopties voort te zetten. Wel wordt benadrukt dat verdere vertraging onwenselijk is, omdat dit niet past binnen de planning van Oostzaan en verwachtingen heeft gewekt bij inwoners en ondernemers.

Volgens de indienende fracties zou het niet serieus kunnen onderzoeken van een bestuurlijke fusie tussen Wormerland, Landsmeer en Oostzaan een gemiste historische kans zijn. Daarom verzoekt de raad het college om, als de gesprekken vóór de zomer niet op gang komen, te onderzoeken of een onafhankelijke en neutrale verkenner-diplomaat kan worden ingezet om het proces weer vooruit te helpen. Indien dit wenselijk blijkt, kan zo'n verkenner worden aangesteld. Het college wordt gevraagd de raad hierover te informeren.

Oktober 2024

Initiatiefvoorstel n.a.v. het besluit om een WOL-raadswerkgroep in te stellen

De raad neemt een initiatiefvoorstel van de Werkgroep Bestuurlijke Toekomst aan dat gaat over het gezamenlijk onderzoeken van de toekomstige samenwerking tussen de gemeenten Oostzaan, Wormerland en Landsmeer (WOL). Het voorstel is ontstaan vanuit eerder aangenomen moties in de drie gemeenteraden en kreeg vorm na een gezamenlijke bijeenkomst van de 3 gemeenteraden op 27 mei 2024. Daar werd besloten een informele regionale werkgroep op te richten om de bestuurlijke toekomst gezamenlijk te verkennen.

De werkgroep heeft als centrale onderzoeksvraag geformuleerd: hoe de drie gemeenten kunnen komen tot een toekomstbestendige vorm van samenwerking. Hiervoor zijn meerdere onderzoeksbureaus benaderd en is uiteindelijk gekozen voor & Van de Laar B.V., vanwege de concrete en gestructureerde aanpak voor het onderzoeken van verschillende samenwerkingsvormen. Daarnaast is een onafhankelijk voorzitter aangesteld om het proces te begeleiden.

Met het voorstel vragen de initiatiefnemers de raden om formeel akkoord te gaan met de uitvoering van dit onderzoek, de gezamenlijke financiering ervan en het aanvragen van provinciale subsidie om de bestuurskracht te versterken. Voor Oostzaan wordt voorgesteld €30.000 beschikbaar te stellen uit de reserve Bestuurlijke Toekomst voor onderzoek, bijeenkomsten en bijkomende kosten. Ook krijgt de werkgroep een beperkt mandaat om deze middelen in te zetten.

De werkgroep blijft verantwoordelijk voor de voorbereiding en voortgang, terwijl uiteindelijke besluiten steeds door de afzonderlijke gemeenteraden worden genomen. De resultaten van het onderzoek moeten leiden tot een onderbouwd advies over de bestuurlijke toekomst van de drie gemeenten.

Maart 2025

Initiatiefvoorstel n.a.v. het rapport 'Krachtig en robuust' van vd Laar

In het rapport *Krachtig en Robuust* van adviesbureau &VDL, waarin de toekomstbestendigheid van een samenwerking tussen Oostzaan, Wormerland en Landsmeer (WOL) is onderzocht, worden de volgende conclusies getrokken en door de gemeenteraad overgenomen:

- zelfstandigheid van de WOL-gemeenten is op termijn niet voldoende robuust om alle gemeentelijke taken goed te blijven uitvoeren.
- Een ambtelijke fusie Wol is niet krachtig genoeg
- Een bestuurlijke fusie WOL-gemeenten is niet krachtig genoeg

Daarnaast heeft de raad besloten kennis te nemen van drie belangrijke bronnen: het advies van het college, de adviezen van de Burgeradviesraad en het rapport van van de Laar voor zover het niet gaat over bovengenoemde conclusies.

De werkgroep WOL krijgt opdracht om vóór de zomer van 2025 te onderzoeken of uitbreiding naar **WOL+ of WOL++** haalbaar is. Daarbij wordt specifiek gekeken of ook de gemeenten Waterland en Edam-Volendam bereid zijn mee te doen aan een eventuele fusie.

Daarnaast krijgt het college opdracht om – naast de al gevoerde gesprekken met Amsterdam en Zaanstad – ook gesprekken te voeren met **Purmerend** als mogelijke samenwerkings- of fusiepartner. De uitkomsten moeten teruggekoppeld worden aan de raad.

Advies van de **BurgerAdviesRaad (BAR)**

Binnen de Burgeradviesraad heerst een duidelijke voorkeur voor een ‘groene landelijke’ fusie, oftewel de optie WOL+ of WOL ++. Een samenvoeging met ‘de grote stad’ wordt door bijna alle leden van de Burgeradviesraad als onwenselijk gezien. Ook vindt de Burgeradviesraad het belangrijk dat er de tijd wordt genomen om tot een beslissing te komen. Zij adviseren om het besluit niet in 2025, maar pas in 2026 te nemen.

Advies college

Het college neemt alle conclusies en adviezen uit het onderzoek van &van de Laar over.

Het college ziet perspectief in een fusie met Waterland en eventueel Edam-Volendam (WOL+ of WOL++). Daarbij heeft WOL++ de voorkeur vanwege de grotere bestuurlijke en financiële robuustheid. Het college vindt dat hierover uiterlijk vóór de zomer duidelijkheid moet komen, zodat besluitvorming niet onnodig wordt vertraagd.

Wanneer deze varianten niet haalbaar blijken, moeten alternatieven zoals een fusie met Amsterdam, Purmerend en/of Zaanstad serieus worden onderzocht. Daarbij wil het college aandacht houden voor de eigen identiteit van Oostzaan, met nadruk op kleinschaligheid, groen en nabij bestuur.

Het college benadrukt dat er grote urgentie is om een besluit te nemen binnen deze bestuursperiode. Uitstel leidt tot verdere achteruitgang van dienstverlening en voorzieningen.

Juli 2025

Motie over uitbreiding van de door TG onderzochte scenario's met Purmerend

De raad verzoekt het college om TwynstraGudde opdracht te geven de variant van een mogelijke fusie met Purmerend te onderzoeken en door te lichten op basis van het bestaande normenkader en in lijn met de eerder onderzochte varianten.

Daarbij wordt uitgesproken dat de uitkomsten van dit onderzoek betrekken worden bij de vervolgbesprekingen over de bestuurlijke toekomst van Oostzaan. Dit, zodat de raad op basis van volledige en objectieve informatie kan bepalen wat de vervolgstappen zijn.

Initiatiefraadsvoorstel n.a.v. opbrengsten verkenner en begrotingsscan

De werkgroep Bestuurlijke Toekomst Oostzaan heeft onderzocht welke bestuurlijke samenwerking het meest toekomstbestendig is voor Oostzaan. Sinds mei 2024 werken de gemeenteraden van Oostzaan, Wormerland en Landsmeer samen binnen de WOL-werkgroep om mogelijke fusie- en samenwerkingsvormen te verkennen. Uit onderzoek door Bureau & Van de Laar bleek dat een samenwerking tussen alleen deze drie gemeenten (WOL) onvoldoende toekomstbestendig is. Daarom werden ook varianten onderzocht waarbij Waterland en/of Edam-Volendam zouden aansluiten (WOL+ en WOL++). Daarnaast werd als alternatief genoemd om aansluiting te zoeken bij een grotere stad waarmee al sterke maatschappelijke, culturele en economische banden bestaan.

Vervolgens zijn aanvullende onderzoeken uitgevoerd. De begrotingsscan van Necker bracht de financiële gevolgen van WOL voor de korte en middellange termijn in beeld. Daarnaast voerde een onafhankelijke verkenner gesprekken met Waterland en Edam-Volendam om hun bereidheid tot fusie te onderzoeken. De uitkomsten waren duidelijk: zowel Waterland als Edam-Volendam hebben op korte termijn geen interesse in verdere gesprekken. Ook bleek uit de financiële analyse dat een zelfstandige WOL-gemeente financieel kwetsbaar zou blijven en onvoldoende toekomstbestendig is.

Op basis hiervan stelt de werkgroep voor om de varianten WOL, WOL+ en WOL++ niet verder te volgen. In plaats daarvan wil de raad een vervolgproces starten gericht op mogelijke bestuurlijke fusie met Amsterdam, Zaanstad of Purmerend. Daarbij moeten de opties verder worden uitgewerkt en toegelicht. Ook wordt voorgesteld inwoners actief te betrekken via een representatieve inwonerraadpleging, waarvan de uitkomst zwaar meeweegt in de uiteindelijke besluitvorming. Tegelijk blijft overleg met Wormerland en Landsmeer belangrijk om eventuele gezamenlijke vervolgstappen mogelijk te houden.

Advies college n.a.v. het initiatiefraadsvoorstel

Het college spreekt waardering uit voor de uitgebreide verkenning die samen met Wormerland en Landsmeer is uitgevoerd naar verschillende fusievarianten (WOL, WOL+ en WOL++).

Uit aanvullend financieel onderzoek en een onafhankelijke verkenning blijkt echter dat deze varianten onvoldoende haalbaar en toekomstbestendig zijn. Bovendien hebben Waterland en Edam-Volendam aangegeven op korte termijn geen interesse te hebben in verdere samenwerking. Het college ondersteunt daarom het voorstel van de werkgroep om deze opties los te laten. Nu blijven drie mogelijke fusiepartners over: Amsterdam, Zaanstad en Purmerend.

Hoewel het college de voorgestelde koers steunt, waarschuwt het voor vertraging. Snelheid is nodig: de financiële positie van Oostzaan staat onder druk, de dienstverlening is kwetsbaar is en dat geldt ook voor de ambtelijke organisatie.

Daarnaast onderschrijft het college het belang van een inwonerraadpleging om draagvlak te creëren voor de uiteindelijke keuze. Het college wil samen met de raad onderzoeken hoe deze raadpleging vorm krijgt. Het doel is te komen tot een zorgvuldig proces waarin inwoners goed geïnformeerd worden en Oostzaan uiteindelijk een toekomstbestendige bestuurlijke keuze maakt.

Raadsbesluit m.b.t. het betrekken van inwoners en ondernemers bij de volgende stap in het proces 'Bestuurlijke toekomst Oostzaan'

De gemeenteraad stelt vast dat in de afgelopen jaren een uitgebreid en zorgvuldig traject is doorlopen om de bestuurlijke toekomst van Oostzaan te onderzoeken. Daarbij is intensief samengewerkt tussen raad en college, met de gemeenten Wormerland en Landsmeer en met de provincie Noord-Holland. **Ook inwoners en ondernemers zijn meerdere keren betrokken, onder meer via een eerder ingestelde Burger Advies Raad (BAR).**

Op basis van onderzoeken, bestuurlijke gesprekken en een provinciale verkenning zijn de varianten WOL, WOL+ en WOL++ uiteindelijk als niet haalbaar beoordeeld. Daardoor bleven drie realistische fusieopties over: Amsterdam, Zaanstad en Purmerend. In oktober 2025 besloot de raad unaniem om een vervolgproces te starten dat moet leiden tot een voorkeursvariant en om inwoners hierover te raadplegen.

De raad kiest ervoor om inwoners via een representatieve Burger Advies Raad te betrekken. Deze BAR krijgt de opdracht om, op basis van vooraf gebruikte afwegingscriteria, een gemotiveerd advies uit te brengen over de volgorde van voorkeur tussen de drie fusievarianten. Daarbij moet de BAR inwoners actief betrekken en ruimte krijgen om bijvoorbeeld een online platform te gebruiken voor informatievoorziening en meningsvorming.

Het college krijgt opdracht om de BAR snel en zorgvuldig te organiseren, voldoende informatie en ondersteuning beschikbaar te stellen en rekening te houden met de tijdslijnen van Wormerland en Landsmeer. Door de kwetsbare positie van Oostzaan en de urgentie van besluitvorming moet de BAR uiterlijk medio januari actief zijn en uiterlijk op 18 maart 2026 haar advies opleveren. De kosten worden verwerkt in de voorjaarsnota van 2026.

Integraal onderzoek bestuurlijke toekomst Oostzaan

Eind 2025 heeft TwijnstraGudde (TG) het definitieve rapport opgeleverd waarin alle fusievarianten zijn onderzocht. Conform afspraak geeft TG geen advies, maar worden de resultaten van hun onderzoek zo objectief mogelijk weergegeven.

	Scenario 1: Doorontwikkeling OVER-gemeenten	Scenario 2: Fusie met Zaanstad	Scenario 3: Fusie met Amsterdam	Scenario 4: Fusie met Landsmeer	Scenario 5: Ambtelijke fusie met Landsmeer en Wormerland	Scenario 6: Bestuurlijke fusie met Landsmeer en Wormerland	Scenario 7: Fusie met Purmerend
De identiteit van Oostzaan blijft behouden	●	●	●	●	●	●	●
De gemeente is in staat om lokale ambities en opgaven te definiëren en realiseren	●	●	●	●	●	●	●
De gemeente is financieel gezond	●	●	●	●	●	●	●
De gemeente is in control	●	●	●	●	●	●	●
De gemeente is flexibel	●	●	●	●	●	●	●
De gemeente is een aantrekkelijk werkgever	●	●	●	●	●	●	●
De gemeente heeft een dienstverleningsstrategie die aansluit bij diverse bevolkingsgroepen	●	●	●	●	●	●	●
De gemeente blijft investeren in het lokale voorzieningenniveau	●	●	●	●	●	●	●
De gemeente is toegankelijk voor iedereen	●	●	●	●	●	●	●
De gemeente is een betrouwbare en waardevolle samenwerkingspartner in de regio	●	●	●	●	●	●	●
De gemeente benut kansen bij provincie, Rijk en EU	●	●	●	●	●	●	●

Groen: Dit is positief. Het onderzochte scenario scoort op dit onderdeel goed en draagt bij aan het functioneren van de gemeente.

Oranje: Dit is neutraal tot uitdagend. Er zijn op dit vlak nog obstakels, onzekerheden of uitdagingen die moeten worden opgelost.

Rood: Dit is negatief. Het scenario scoort op dit criterium slecht of brengt grote risico's met zich mee.

Advies college over een te kiezen fusievariant

Na een lange aanloop zij wij uiteindelijk uitgekomen op drie fusieopties: Amsterdam, Zaanstad en Purmerend.

Alle drie de fusievarianten zijn wat het college betreft toekomstbestendig. De voorkeur van het college gaat uit naar Zaanstad. Belangrijke argumenten zijn de historische, culturele en geografische verbondenheid binnen de Zaanstreek en de bestaande oriëntatie van veel inwoners op voorzieningen in Zaandam.

Daarnaast verwacht het college dat de identiteit van Oostzaan beter behouden blijft, omdat Zaanstad al bestaat uit meerdere dorpskernen met een eigen karakter. Verder biedt Zaanstad schaalvoordelen: een grotere ambtelijke organisatie, meer specialistische kennis, sterkere aanpak van regionale problematiek zoals ondermijning en meer netwerk- en lobbykracht richting provincie en Rijk. Ook blijft Oostzaan binnen de huidige regionale structuur opereren. Het college erkent dat ook Zaanstad eigen uitdagingen kent, maar heeft vertrouwen dat deze voldoende bestuurlijke en organisatorische capaciteit heeft om de fusie succesvol vorm te geven.

Maart 2026

Het advies van de **BurgerAdviesRaad (BAR)**

In maart heeft de tweede BAR een advies uitgebracht over welke van de 3 gemeenten de voorkeur heeft om mee te fuseren. De oude gemeenteraad heeft dat advies in ontvangst genomen en aangegeven dat zij dit advies bij de nieuwe raad zou neerleggen. Dit, met de nadrukkelijke aanbeveling om het advies van de BAR zwaar te laten meewegen in de keuze voor met wie te fuseren.

Het advies

Op 11 maart 2026 presenteerde de Burgeradviesraad (BAR2) haar advies over de beste fusiepartner voor Oostzaan. Na eerder financieel onderzoek viel de fusie met Wormerland, Oostzaan en Landsmeer (WOL) af. Ook wilden Edam-Volendam en Waterland niet deelnemen aan een fusie. Daardoor bleven drie opties over: Amsterdam, Zaanstad en Purmerend. **De gemeenteraad besloot inwoners en ondernemers opnieuw nadrukkelijk te betrekken bij de definitieve keuze.**

De Burgeradviesraad beoordeelde de drie fusiepartners op verschillende criteria. Daarbij speelden zowel praktische als emotionele factoren een rol. Belangrijke beoordelingspunten waren onder andere: invloed van Oostzaan binnen de nieuwe gemeente, behoud van het dorpsgevoel en de dorpsidentiteit, ruimtelijke ordening en groenbeleid, financiële situatie en woonlasten, kwaliteit van dienstverlening, regionale samenwerking, bestuurskracht, natuurbehoud en mogelijkheden voor woningbouw, onderwijs, cultuur en sport.

Op basis hiervan stelde de Burgeradviesraad de volgende volgorde van voorkeur vast:

1. Purmerend

Purmerend kwam als beste optie naar voren (86% van de BAR is hier voor). De belangrijkste reden is dat deze fusie het beste aansluit bij de wens om het dorps karakter van Oostzaan te behouden. Oostzaan zou binnen Purmerend relatief meer invloed houden dan bij de andere opties. Daarnaast heeft Purmerend zeer recente

ervaring met een gemeentelijke fusie met een dorp, de Beemster, en staat de gemeente positief tegenover samenwerking. Er is meer aandacht voor groenlandelijk beleid en gezamenlijke bescherming van gebieden zoals Het Twiske, Oostzanerveld en IJperveld. Ook blijft de huidige veiligheidsregio behouden. Nadelen zijn dat Purmerend minder specialistische ambtelijke capaciteit heeft en minder economische schaalvoordelen biedt dan grotere gemeenten.

2. Zaanstad

Zaanstad eindigde op de tweede plaats (11% van de BAR is hier voor). Positieve punten zijn bestaande samenwerkingen, bijvoorbeeld op het gebied van zorg en veiligheid, en ervaring met eerdere fusies. Ook is Zaanstad relatief dichtbij en goed bereikbaar. Tegelijkertijd waren er zorgen over bestuurlijke stabiliteit, minder aandacht voor groen en meer grootstedelijke problematiek. Bovendien zou de invloed van Oostzaan kleiner worden i.v.m. het veel hogere inwonertal dan Purmerend).

3. Amsterdam

Amsterdam werd als minst geschikte fusiepartner beoordeeld (3% van de BAR is hier voor). Hoewel de stad voordelen biedt zoals een groter budget, meer subsidies, veel ambtelijke capaciteit en sterk klimaatbeleid, wegen de nadelen zwaarder. Er bestaat angst voor verlies van dorpsidentiteit en beperkte invloed van Oostzaan binnen een grote stad. Daarnaast zijn de woonlasten hoger en heeft Amsterdam zelf aangegeven weinig interesse te hebben in een fusie.

De conclusie van de Burgeradviesraad is duidelijk: **Purmerend biedt volgens de gekozen criteria de beste balans tussen bestuurlijke kracht en behoud van het dorpse karakter van Oostzaan.**